

2011. március 2. szerda
Apostolok Cselekedetei 21,27–40

Szabó Csaba

Pált megkötözik

^{21,27}Amikor végéhez közeledett a hét nap, az Ázsiából való zsidók meglátták őt a templomban. Fellázították az egész sokaságot, megragadták, ^{21,28}és így kiáltottak: "Izraelita férfiak, segítetek! Ez az az ember, aki a nép ellen, a törvény ellen és a szent hely ellen tanít mindenütt mindenkit, sőt még görögöket is hozott be a templomba, és megszenteltelenítette ezt a szent helyet." ^{21,29}Néhányan ugyanis látták vele a városban azelőtt az ezeusi Trofimoszt, és azt hitték, hogy Pál bevitte a templomba. ^{21,30}Felbolydult tehát az egész város, a nép összecsendült, Pált megragadták, kivonszolták a templomból, és a kapukat azonnal bezárták. ^{21,31}Mikor pedig meg akarták ölni, jelentés érkezett a helyőrség ezredesehez, hogy az egész Jeruzsálem lázong. ^{21,32}Ez azonnal katonákat és századosokat vett maga mellé, és lerohant hozzájuk. Amikor azok meglátták az ezredest és a katonákat, abbahagyták Pál ütlegelését. ^{21,33}Amint az ezredes odaért, elfogatta őt, és megparancsolta, hogy verjék kettős bilincsbe; majd kérdészködött, hogy ki ez, és mit követett el. ^{21,34}De a tömegből ki ezt, ki azt kiáltotta. Mivel tehát a zajongás miatt nem tudhatott meg semmi bizonyosat, megparancsolta, hogy vigyék a várba. ^{21,35}Amikor pedig a lépcsőhöz ért, valósággal vinniük kellett Pált a katonáknak a tömeg erőszakossága miatt, ^{21,36}mert az egész néptömeg követte, és kiáltozott: "Végeztesd ki!" ^{21,37}Amikor már éppen be akarták vinni Pált a várba, így szólt az ezredeshez: "Szabad valamit mondanom neked?" Az megkérdezte: "Hát te tudsz görögül?" ^{21,38}Hát nem te vagy az az egyiptomi, aki néhány nappal ezelőtt fellázította és a pusztába vezette a szikáriusok négyezer emberét?" ^{21,39}Erre Pál így felelt: "Én Tarzusból való zsidó vagyok, Cilicia eme nevezetes városának polgára. Arra kérlek, engedd meg, hogy szóljak a néphez." ^{21,40}Miután ő megengedte, Pál a lépcsőkön állva intett kezével a népnek, és amikor nagy csend lett, héber nyelven így kezdett beszélni:

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Pál elfogatása élettörténetének fordulópontja. Innen kezdve már mindvégig a fogság valamilyen formájában él – mégis szabadon, mert tudta, hogy mi vár rá, ennek ellenére önként vállalta sorsát, és ebből következően ő van az események középpontjában, mert az ő sorsán keresztül tesz Isten másokat is akarata megvalósulásának eszközévé.

Pál, mint az előzményekből tudjuk, vállalta a Jakab által ajánlott eljárást népe iránti hűségének bizonyítására. Ennek ellenére, amikor megjelennek Jeruzsálemben az „Ázsiából való”, tehát minden bizonnyal Efezusból az ünnepre érkezett zsidók, Pál engesztelhetetlen ellenfelei, akkor sikerül erőszakosan fellépniük a védtelen Pállal szemben, és fellázítani a várost. A római elnyomás alatt sínylő Jeruzsálemiek, akik az ősi szentélyből éppen fellátnak az Antónia-erőd római helyőrségére, a mellvéden őket figyelő megszállókra, nemzeti és vallási megaláztatásuk elkeseredettségében áldozatul esnek saját indulataiknak és a hamis vádaknak, amely szerint Pál azzal, amit hirdet, meggyalázza a zsidóság intézményeit, törvényeit és templomát. A koncepciók eljárások jellegzetes módszere, amit látunk: az igazság egy darabkáját kiragadva, azt meghamisítva, a hiszékenységre apellálva feketítik be a kiszemelt áldozatot. Pált „látták” együtt Trofimoszszal – csak egy kicsit kell hozzátoldani: a „templomban is”, és máris kész a halálos vád. (A templom belső udvara előtt táblák figyelmeztették a nem-zsidókat, hogy tovább menniük halálbüntetés terhe mellett tilos, és ha igaznak bizonyul a vád, nyilván „jogossá” válik Pál meglincselése is.)

Ekkor lép közbe a megszálló római katonaság, amely az ünnepi előkészületek miatt a nagyobb tömegeket, a városba érkezett zarándokok sokaságát ilyenkor fokozottan ellenőrizte, és figyelte a templom fölé magasodó Antónia erődből. Hogy mennyire feszült volt a helyzet, mutatja, hogy amikor úgy látszik, mintha

valami komoly zavargás törne ki, maga a parancsnok ezredes (nevét a 23,26-ból tudjuk) „rohan le” egy különítmény élén. Jeruzsálemet egy 1000 főből álló kohors felügyelte, a templom fölé magasodó domb erődjéből. A római megszállók nem csak fizikai értelemben érezték magukat fölényben a zsidókkal szemben, hanem egyébként is mély megvetéssel tekintettek rájuk. (Ebből következik az az Újszövetségben is gyakran leírt körülmény, hogy jó ideig nem különböztették meg tőlük a keresztyéneket – hiszen nem ismerték belülről dolgaikat). A parancsnok ezredes maga sincs tisztában a leigázott, „alantas” nép ügyeivel, csak a hatalom biztonsága szempontjából fontos dolgokkal törődik. Ezért történhet, hogy Pált összetéveszti a lázító egyiptomival (akinek lázadásáról közelebbit Josephus Flavius-tól lehet megtudni).

Az ezredes tehát kizárólag a megszálló érdekeit szem előtt tartva jár el – de nagyon taktikusan. Nem Pált kérdezi a felzúdulás okairól, hanem a zajongókat – akikben a „lelkes” hazafiság buzgósága azért egy kissé alábbhagy, amikor megjelenik az ezredes, a kommandója élén – hogy ezzel demonstrálja elfogulatlanságát és tárgyilagosságát. Megismétlődik a 19,32-ből ismert efezusi jelenet: sokan azt se tudták már, hogy voltaképpen miért is tüntetnek. A sokaság, a tömeg így válik csőcselékké: a kezdeti nemes indulatok semmivé foszlanak, és aljas ösztönökké zülленek.

A parancsnok így mégis a másik megoldást választja: a fogolyból akarja kiszedni az igazságot. Pált két oldalról egy-egy katonához bilincselve cipelik fel a várba. Az ezredest itt meglepetésként éri a művelt polgárként megszólaló Pál ékes görögsége, és származásának öntudatos vállalása. Római polgárságára itt még nem hivatkozik: öntudatos, de nem hivalkodó. Ezt az érvét csak akkor veszi majd elő, amikor valóban erre lesz szükség (22,25). Ha az ezredes taktikus, akkor Pál bölcs. Felülről kapja az indítást, mikor mit tegyen, mire hivatkozzon – és milyen nyelven szólaljon meg. „Göröghöz” (a szó jelenti általában a nem-zsidót is) görögül, zsidókhöz héberül (azaz az akkor beszélt arám köznyelven) szól.

„Én Tarzuszból való zsidó vagyok, Cilícia eme nevezetes városának polgára”
(ApCsel 21,39)

Indulatok, érzelmek és érdekek csapnak össze Jeruzsálem központjában, az ország, a főváros, a zsidóság életének „szívében”. Tumultuózus eseményekre kerül sor. Pál apostol a pogány megszállás feletti keserű fájdalomából táplálkozó gyűlölet és a minden megmozdulást elfojtani akaró hatalom rideg, gőgös és fölényes erődemonstrációjának keresztüzébe kerül. A két látszólag teljesen

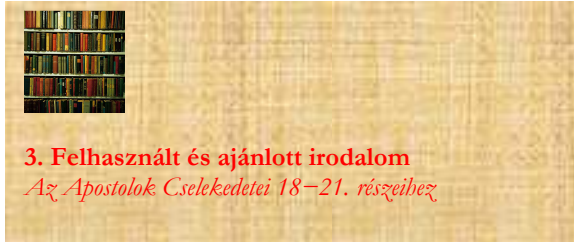
ellenérdekelt fél magatartása mögött a különbözőségek ellenére is vannak közös vonások, a legfeltűnőbb a tájékozatlanság. Az egyes megnyilvánulások mögött felismerhető a céltudatos szándékosság mindkét oldalon, de az ismeretek fogyatékosága is oka, hogy az apostol emberi látszat szerint közvetlen életveszélybe, majd immár soha meg nem szakadó fogságba kerül.

1. Pál végrehajtotta a kötelező tisztulási szertartást, és Jakab tanácsát megfogadva a hagyományos zsidó szokást követve kifizette négy nazireus fogadalmi költségeit, mégsem tudta elhárítani az ellene törő indulatokat. Az efezusi időkből ismert halálos ellenségei hamis vádakkal fel tudják bujtani a város rosszul, vagy sehogy se informált lakóit, és rájátszva tudatlanságukra és a népük sorsa miatti keserűségre, rátámadnak Pálra. Magatartásuk a rosszul értelmezett kegyesség mintapéldája. A fanatizmus semmilyen formában nem igazolható, vallási megnyilvánulása pedig különösen végzetes eltévelyedés, mert nem csak emberek egymás közti viszonyát fertőzi meg, hanem Isten elleni lázadás is. Ami itt történik, az voltaképpen annak demonstratív kinyilvánítása, hogy Jeruzsálem véglegesen elutasítja az evangéliumot. Az érzelmeknek természetesen ugyanúgy, mint az élet, az emberi kapcsolatok minden terén, fontos szerepük van az egyház életében is, sohasem lehet azonban elsődleges, csak következmény. Az indulatból, érzelmekből születő döntések – még a látszólag jó döntések sem – lehetnek helytállóak. Az első az Isten előtti alázat, ebből kell fakadnia a megismerésre törekvésnek, és ennek gyümölcse lehet a szeretet érzelme, az egyetlen krisztusi érzelm, minden viszonylatban.

2. A pogány római főtisztet nem indulatok, hanem elsősorban érdekek vezetik, a birodalomé, amelynek szolgája, és a saját személyes érdekei: a császár uralta apparátusban akkor élhet nyugodtan és jómódúan, ha ezeket az érdekeket összeegyezteti. Aligha sűrűn fordult elő, hogy ő maga ténylegesen részt vegyen egy rendfenntartó akcióban – most nagy veszélyt érzékel, ezért maga rohan le a templomterre rendet csinálni. Fogalma sincs, hogy miért történik, ami történik, nem is érdekli, s amikor taktikai megfontolásból, hogy álságosan jóindulatot mutasson a megvetett „alsóbbrendűektől” érdeklődik, de összevissza fecsegést hall, nem nagyon erőlteti a dolgot, és visszavonul a várba, magával hurcolva foglyát is. Meglepetésként éri Pál művelt és előkelő fellépése, modora, s mintha megérintené valami az eddig számára ismeretlen világ leheletéből. Sokakkal, nála nagyobbakkal is megtörtént már, ami most vele: akaratlanul, szándéka nélkül, vagy éppen ellenére, a történelem Urának eszközévé lesz.

3. A történetek láttán csak ámulni lehet Pál higgadt, nyugodt, megfontolt és méltóságteljes magatartásán. Ő az, akit érzelmei nem emberekhez kötnek vagy emberektől taszítanak, akinek érdekei nem önértékek, mert egyedül Isten, Krisztus ügye fontos számára, aki tud uralkodni indulatain, mert tudja, hogy önként vállalt útjának mi a célja. Életének Urára tekint, s leperog róla hamis vád és elfogult gyanúsítás, mert tudja, amit Kálvin ír erről a jelenetről: „...akármilyen nyugodtan és szerényen viselkedjenek is Krisztus szolgái, még ha minden bűntől mentesek is, mégsem kerülhetik el a világ gyalázkodását... legyünk elkészülve, hogy bár jót cselekszünk, mégis rossz hírünk van”.¹ Nem ez számít! A fontos az, ami Pál számára is egyedül volt fontos, hogy a „jó hír”, az evangélium terjedjen!

¹ KÁLVIN JÁNOS: *Az Apostolok Cselekedetei magyarázata*, Budapest, Kálvin Kiadó, 2010, II. 216.

- BAUERNFEIND, OTTO: *Kommentar und Studien zur Apostelgeschichte*, Tübingen, J.C.B. Mohr, 1980.
PESCH, RUDOLF: *Die Apostelgeschichte*, Zürich, Benzinger Verlag (EKK) 1986.
ROLOFF, JÜRGEN: *Die Apostelgeschichte*, Berlin, Evangelische Verlagsanstalt, (NTD) 1988.
STAEHLIN, GUSTAV: *Die Apostelgeschichte*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1975.